

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU'NUN (TÜRK-İŞ) KURULUŞU

TÜRK-İŞ, 1952 yılında kuruldu. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde oluşan sendikalarımız, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından kısa bir süre sonra çeşitli baskılarla karşılaştı. 1938 yılında kabul edilen Cemiyetler Kanunu'na, sınıf esasına dayalı cemiyet kurma yasağının konmasıyla birlikte, işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi yeni bir darbe yedi. 1946 yılında bu yasağın kaldırılmasının ve 1947 yılında 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun'un çıkmasından sonra, çeşitli yörelerde ve işyerlerinde sendikalar oluşturuldu. Bu sendikalar, birlikler ve federasyonlar çatısı altında bir araya geldi. Ülkemiz sendikacılık tarihinde dönüm noktası ise, bu birlik ve federasyonların 31 Temmuz 1952 tarihinde TÜRK-İŞ'i oluşturmasıydı.¹

1952 yılının başında konfederasyonlaşma doğrultusunda somut adımlar atılmaya başlandı. Teksif'in

17-19 Şubat 1952 tarihli 1. Genel Kurulu'nda bir konfederasyon komisyonu oluşturuldu. Raportörlüğüne Şaban Yıldız'ın getirildiği bu komisyon, ayrıca Recep Kırım, Cevdet Şigay (Nazilli), Şükrü Gülyüz (Adana), Mevlut Bulca (Adana), Burhanettin Hasdemir (Kayseri), Remzi Atalay (Ereğli), Yunus Kara, İhsan Tekin'den (Hereke) oluşuyordu. Komisyonun ikinci oturumuna ayrıca, Toleyis Başkanı İzzet Çilingir, TİF Başkanı Mehmet İnhanlı, Ankara İşçi Sendikaları Birliği Başkanı İsmail Aras, Çukurova Birliği'nden Hasan Özgüneş ve İbrahim Akçan, İzmir İşçi Sendikaları Birliği'nden Burhanettin Asutay, Adil Buğakaptan, Rahmi Eşsizhan da davet edildi.

(...) Anatüzüğe son şeklini vermek üzere Bursa'da bir toplantı yapılması kararlaştırıldı. Anatüzük, 6-7 Nisan 1952'de Bursa'da yapılan bir toplantıda onandı. Bu toplantıya gazeteci kimliği ile katılan Kemal Sülker, konfederasyonun kısaltılmış adı olarak TÜRK-İŞ'i önerdi ve önerisi kabul edildi.

¹- Belgelerle TÜRK-İŞ Tarihi (1952-1963), Cilt 1, Temmuz 2002.

Bursa toplantısına Teksif'ten Bahir Ersoy, Şaban Yıldız, Ali Aygen; TİF'ten Mehmet İnhanlı, İbrahim Ferteli, İsmail Gürdap; Toleyis'ten İsmail İnan, Enver Bulgan; İzmir Sendikalar Birliği'nden Burhanettin Asutay, Adil Buğakaptan, Rahmi Eşsizhan; Karabük Demir Çelik'ten Sabri Gürata; Akdeniz Bölgesi Sendikalar Birliği'nden Zekeriya Göktürk; Çukurova Sendikalar Birliği'nden Hasan Özgüneş, Zekeriya Kolcu, Hasan Gürpınar; Ankara Sendikalar Birliği'nden Ömer Akçakanat, Fuat Öztan, Muzaffer Doğangüneş; Sakarya İşçi Sendikaları Birliği'nden Ahmet Aras, Hüseyin Eriş, Fevzi Önüt; Bursa İşçi Sendikaları Birliği'nden Recep Kırım, Burhan Yalçın, Faik Gülrodop; İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nden Seyfi Demirsoy, Yusuf Öner, Mehmet Güler katılmıştı. Bu toplantıda, tartışmalardan sonra konfederasyonun anatüzüğü kabul edildi.

6 Nisan 1952'de Bursa'da yapılan toplantıya katılanlar. (İsmail İnan arşivi)

31 Temmuz 1952'de konfederasyonun anatüzüğü Ankara Valiliği'ne verilerek TÜRK-İŞ resmen kuruldu.²

TÜRK-İŞ KURUCULARI

- 1- Ankara İşçi Sendikaları Federasyonu
 - 2- Bursa İşçi Sendikaları Birliği
 - 3- Eskişehir, Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu
 - 4- Adana Güney İşçi Sendikaları Federasyonu
 - 5- İstanbul İşçi Sendikaları Birliği
 - 6- İzmir İşçi Sendikaları Birliği
 - 7- Karadeniz Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu
 - 8- Türkiye Taşit İşçileri (TİF) Federasyonu
 - 9- Oleyis (Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikaları Federasyonu)
 - 10- Teksif (Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikaları Federasyonu)
- TÜRK-İŞ'in kuruluşu, Kurucu Genel Sekreter Şaban Yıldız tarafından kamuoyuna şu şekilde duyuruldu:

"BEYANAT

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (TÜRK-İŞ) bugün 31/Tem./1952 Perşembe günü Ankara'da resmen kurulmuştur.

Memleketimizin, bu en büyük işçi teşekkülünün kurulmasıyla Türk İşçileri olarak büyük bir sevinç duymaktayız.

Memleketimiz işçilerinin asırlar boyunca kurmağa hasret çektiği böyle bir işçi teşekkülünü gelecek nesillere, mühim davalarını halledilmiş olarak devretmekten başka hiçbir iddiası ve gayesi yoktur.

Mevcut kanun ve nizamlar çerçevesinde Milliyetçi bir teşekkül vasfını kaybetmeden, Siyasi partilerle, Hükümet karşısında mutlak İstikla-

2- Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, Cilt 3, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1998.

31 Temmuz
1952'de
TÜRK-İŞ'in
kuruluş
dilekçesini
Ankara
Valiliği'ne veren
sendikacılar,
Anıtkabir'i
ziyaret etti.

lini muhafaza edecek olan TÜRK-İŞ, Memleketimizin sosyal tarihinde bir merhala olacaktır.

Halen yedi ildeki 10 Sendikalar Birliği ve Sendikalar Federasyonunun kurucusu bulunduğu TÜRK-İŞ, ilk Genel Kurul toplantısını 6/Eylül/1952'de İzmir'de yapacaktır. Bu tarihe kadar bütün Sendikalar Birlik ve Federasyonlarını sinesinde toplayacaktır.

Bütün Türk İşçilerini temsil etmekte olan TÜRK-İŞ, Memleketimizin kahraman vefedakar işçilerinin her türlü Demokratik haklarını müdafaya, yeni haklar ve menfaatlar sağlamaya azmetmiştir.

TÜRK-İŞ , Hayat endekslerine uygun, sosyal bir ücretin tatbikine, işsizlik sigortasının ihdasına ve işçi ücretlerine de aynı işi görenler arasında yaş, cins, ırk ve din farkı gözetilmemesine çalışacak ve ilk planda bu gibi davaların halli için uğraşacaktır.

Bugün Türk İşçilerinin kurmaya muvaffak oldukları Konfederasyon, Memleketimizin sosyal davalarının hallinde ve ekonomik menfaatlarının korunmasında her zaman sesini duyuracak ve daima iyi niyetle menfaatlarını savunacaktır.

Aziz Türk Milletine ve onun bağrından çıktığı çalışkan vefedakar Türk İşçisine TÜRK-İŞ kutlu olsun.

Genel Sekreter
Şaban Yıldız''

TÜRK-İŞ'in 1. Olağan Genel Kurulu öncesinde Geçici İcra Kurulu şu isimlerden oluştu:

Başkan : Ömer Akçakanat
Genel Sekreter : Şaban Yıldız
Muhasip : Seyfi Demirsoy
Murakıp : Mehmet İnhanlı
Üye : Adil Buğakaptan

TÜRK-İŞ'in 1952 tarihli ilk Anıtkabir'i.